

Το Πρωτάτο του Αγ. Όρους και οι Ρουμανικές Ηγεμονίες

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

ΚΑΡΥΕΣ - ΠΡΩΤΑΤΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΚΑΙ ΟΙ ΡΟΥΜΑΝΙΚΕΣ ΗΓΕΜΟΝΙΕΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Κατά την μακρά περίοδο των ρουμανο-αθωνικών σχέσεων, πέντε, περίπου, αιώνων, οι Καρυές, ως γεωγραφικό και πολιτικό κέντρο του Αγίου Όρους, κατείχαν μια ξεχωριστή θέση ανάμεσα στα άλλα μοναστήρια. Αν και οι πρώτες μονές ήταν η Μεγίστη Λαύρα και η Ιβήρων, το ιεραρχικό κέντρο το έκτισε ο Άγιος Αθανάσιος, στις Καρυές[1]. Ονομάστηκε “Πρωτάτον”, από την ονομασία του θεσμού του “πρώτου” που αποτελούσε την αρχή της κοινότητας.

Οι επαφές των Ρουμάνων με το Πρωτάτο είναι παλαιές και φαίνονται από τα 1.110 ρουμανικά έγγραφα, τα οποία ανακαλύφθηκαν σ’αυτό από τους σύγχρονους Ρουμάνους ερευνητές Dumitru Năstase και Florin Marinescu, στην αποστολή τους

του 1986. Το παλαιότερο έγγραφο που διασώθηκε ανήκει στο Μολδαβό ηγεμόνα Πέτρου Ράρες και ανάγεται στις 15 Φεβρουαρίου 1546.

Ο αριθμός των ηγεμονικών εγγράφων πλησιάζει τα 334, δηλαδή 30% του συνόλου των ευρεθέντων ρουμανικών εγγράφων. Αυτά προέρχονται από 47 Μολδαβούς ηγεμόνες και τέσσερις Βλάχους και αφορούν, γενικά, τα ρουμανικά μετόχια του Πρωτάτου. Τα άλλα φέρουν την υπογραφή ορισμένων Μολδαβών επισκόπων, μητροπολιτών, αρχιμανδρίτων, ηγουμένων και μέλων του Ντιβανιού[2].

Ένα μέρος των εγγράφων αυτών, που καλύπτει την χρονική περίοδο από το 1668 και έπειτα, εξετάστηκε από τον Έλληνα ερευνητή Χαράλαμπο Γάσπαρη, το 1982. Αυτός ταξινόμησε πολλά ρουμανικά έγγραφα που ανήκουν στην ως άνω περίοδο, τα οποία περιλαμβάνονται στους 45 κώδικες. Πρόκειται για γράμματα, από τα οποία πολλά είναι συστατικά της Μεγάλης Σύναξης για υποψήφιους ηγουμένους των μετοχίων της Μολδοβλαχίας, εξοφλητικά ηγουμένων, επιστατών και επιτρόπων προς τη Μεγάλη Σύναξη, μετά τη λήξη της θητείας τους, ενημερωτικά μεταξύ της Κοινότητας και των προσώπων με τα οποία είχε συναλλαγές. Υπάρχει επίσης μια πλούσια αλληλογραφία μεταξύ των Οικουμενικών Πατριαρχών και της Κοινότητας του Αγίου Όρους, αλλά και μεταξύ αυτής της τελευταίας και των ηγουμένων των μετοχίων ή των Εξάρχων στα Πριγκιπάτα. Επίσης, σώζονται γράμματα των ηγεμόνων των παραδουνάβιων Πριγκιπάτων προς τη Σύναξη, τα οποία αφορούν όχι μόνο το Πρωτάτο, αλλά και άλλα αθωνικά μοναστήρια. Είναι δυνατόν να βρεί ο ερευνητής πολλούς καταλόγους χρεών, εσόδων-εξόδων, ελεημοσυνών, κειμηλίων, χειρογράφων, βιβλίων που αφορούν προπαντός τα δύο μετόχια του Πρωτάτου στο Βουκουρέστι και στο Ιάσι: τις μονές **Κοτροτσανίου** και **Τριών Ιεραρχών**[3].

Αν και το παλαιότερο γνωστό έγγραφο ανήκει στον Πέτρου Ράρες, δε σημαίνει ότι τότε άρχισαν οι σχέσεις αυτές για τις οποίες μιλάμε. Οι σχέσεις αυτές άρχισαν πολύ πιο παλαιά, κατά το 1369, όταν στη Βλαχία βρέθηκε ο Πρώτος του Αγίου Όρους, Χαρίτων. Εκείνη την χρονιά, ο τότε ηγεμόνας, Βλάδισλαβ Α΄, έστειλε στον Πρώτο ένα γράμμα σχετικά με τους Ρουμάνους μοναχούς της μονής Κουτλουμουσίου, παρακαλώντας τον να αλλάξει το κοινοβιακό καθεστώς σε ιδιόρρυθμο. Πολύ δύσκολα, όμως, ο Χαρίτων ενέκρινε την αίτηση του ηγεμόνα, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των Ρουμάνων μοναχών στη μονή Κουτλουμουσίου. Δεν επιμένουμε επάνω σ'αυτό το πολύ γνωστό επεισόδιο που άλλωστε βασίζεται σε μια πολύ πλούσια βιβλιογραφία[4]. Αυτή η ευκαιρία είχε αποτέλεσμα να γίνει ο Βλάδισλαβ κτίτορας στην Κουτλουμουσίου, κατ'αίτηση των εκεί μοναχών. Γι'αυτό, η μονή Κουτλουμουσίου έμεινε στη συνείδηση των Αθωνιτών ως "**Λαύρα της Ρουμανικής Χώρας**". Ο Χαρίτων έγινε

και Μητροπολίτης της Ουγγροβλαχίας σε νέα θέση που δημιούργησε τότε το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

[Συνεχίζεται]

[1] A. A. VASILIEV, *Histoire de l'empire byzantin*, Παρίσι, 1932, Ι, σ. 445.

[2] Φλορίν ΜΑΡΙΝΕΣΚΟΥ, *Τα ρουμανικά έγγραφα του Πρωτάτου και των μονών Ξηροποτάμου, Κουτλουμουσίου, Διονυσίου και Ιβήρων του Αγίου Όρους. Πρόδρομη παρουσίαση*, "Τετράδια εργασίας", ΚΝΕ/ΕΙΕ, 1987, αρ. 11, σ. 213-4; Φλορίν ΜΑΡΙΝΕΣΚΟΥ, *Valorificarea documentelor românești de la Muntele Athos la Centrul de cercetări neogrecești din Atena (Η αξιολόγηση των ρουμανικών εγγράφων του Αγίου Όρους στο Κέντρο νεοελληνικών ερευνών της Αθήνας)*, "Anuarul Institutului de istorie și arheologie – A. D. Xenopol", XXVI/1, 1989, Ιάσι, σ. 500-502. Αυτά τα δύο έργα περιέχουν τον κατάλογο των ηγεμόνων που εξέδωσαν τα 334 χρυσόβουλλα – βλ. και Φλορίν ΜΑΡΙΝΕΣΚΟΥ, *Τα ρουμανικά αρχεία του Αγίου Όρους. Σημαντική πηγή για την ιστορία του*, "Διεθνές Συμπόσιο. Το Άγιον Όρος, χθές, σήμερα, αύριο, 29 Οκτ.-1^η Νοεμβ. 1993", Θεσσ/νίκη, 1996, σ. 195.

[3] Χ. ΓΑΣΠΑΡΗ, *Άρχείο Πρωτάτου. Έπιτομές μεταβυζαντινών εγγράφων*, "Αθωνικά Σύμμεικτα", 2, Αθήνα, 1991. Μας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα οι κώδικες οι οποίοι περιέχουν σημαντικά κυρόβουλλα, λογαριασμούς εσόδων-εξόδων των ρουμανικών μετοχίων και πολλά άλλα δεδομένα. Ο μεγαλύτερος όγκος του αρχείου του Πρωτάτου, οι κώδικες αρ. 8-45, περιλαμβάνει κατάστιχα εσόδων-εξόδων της Κοινότητας, των επιτροπών του Αγίου Όρους στην Κωνσταντινούπολη και της μονής Τριών Ιεραρχών στο Ιάσι. Ανάμεσα στα κυρόβουλλα βρίσκεται το αφιερωτήριο του Ιωάννη Σερμπάν Καντακουζηνού (1682) υπέρ της μονής Κοτροτσανίου.

[4] Pr. Prof. Mircea PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ι, București, 1992, σ. 267-269. Για τη σχέση του Χαρίτωνος με τον Βλάδισλαβ (ή Vlaicu Vodă) – βλ. τον Γ. ΤΣΙΟΠΑΝ, *Σχέσεις των Ρουμανικών Χωρών μετά του Αθω και δη των μονών Κουτλουμουσίου, Λαύρας, Δοχειαρίου και Αγίου Παντελεΐμονος η των Ρώσων*, Atena, 1938, σ. 96-101. Κατά την γνώμη του Iorga, ο Χαρίτων ήταν ο πρώτος Αθωνίτης μοναχός που ήρθε σε επαφή με τις Ρουμανικές Χώρες – βλ. *Muntele Athos în legătură țările noastre*, "Analele Acad. Rom. Memoriile Sect'iunii Istorice" (AARMSI), 36, 1913-1914, σ. 459; Pr. Theodor BODOGAE, *Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1940, σ. 70-1; Petre NĂSTUREL, *Le Mont Athos et les Roumains*, Roma, 1986, σ. 39-41.